

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Ministeriö tai valvontaviranomainen

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Kyllä

Perustelut tiiviisti

Pidän oikeudelliselta kannalta kannatettavana ja tarpeellisena lastensuojelulain kokonaisuudistusta ja sääntelyn selkeyttämistä.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti

Esitysluonnoksen mukaan esityksessä ehdotetaan annettavaksi kokonaan uusi laki lapsen erityisestä suojelusta. Lailla kumottaisiin nykyinen lastensuojelulaki. Vaikka osa nykyisen lain pykälistä siirrettäisiin asiasisällöltään miltei vastaavan sisältöisinä uuteen lakiin, nykyistä lain rakennetta olisi uuden lain antamisen myötä mahdollista selkiyttää. Osa uuteen lakiin sisällytettävistä pykälistä on paraikaa eduskunnan käsittelyssä lastensuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen esityksessä (HE 149/2025 vp). Keskeisenä rakenteellisena muutoksena edellä mainittuun esitykseen on tässä lakiesityksessä se, että HE

149/2025 vp ehdotetut 4 a–4 c §:t on sijoitettu tässä esityksessä uuden lain 10 luvun alle, joka koskee kodin ulkopuolisia sijoituksia. Lisäksi uuteen lakiin ehdotetaan uutta määritelmäpykälää, jossa määriteltäisiin laissa käytettävät keskeiset käsitteet. Käsitteiden määrittely selkiyttää ja yhdenmukaistaa lakitekstiä ja lain soveltamista.

Pidän kokonaan uutta lakia lainsäädäntöä selkeyttävänä ja lain rakenteen uudistamista sekä käsitteiden määrittelyä kannatettavana.

Nyt kyseessä olevassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi aiempaan hallituksen esitykseen (HE 149/2025 vp) sisältyvät säännökset ovat siinä muodossa, missä ne oli annettu eduskunnalle. Säännöksiä oli valiokuntakäsittelyissä ehdotettu muutettavaksi (PeVL 56/2025 vp, LaVL 12/2025 vp ja StVM 4/2026 vp). Eduskunta hyväksyi 20.5.2026 hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi myös mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Eduskunnan vastaus (EV 61/2026 vp) annettiin 21.5.2026.

Eduskunnan hyväksymät lausumat olivat seuraavat: 1. Eduskunta edellyttää, että lastensuojelulain kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa valtioneuvosto uudistaa lastensuojelulakia sääntelyn sovellettavuuden, päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän ja valvonnan selkeyttämiseksi sekä vahvistaa painopistettä ennaltaehkäiseviin lasta ja perhettä tukeviin palveluihin raskaampien lastensuojelun palvelujen tarpeen vähentämiseksi.; 2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varaa lastensuojelulain toimeenpanoon ja valvontaan riittävät resurssit sekä varmistaa henkilöstön riittävän koulutuksen ja osaamisen.; 3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteensovitettujen yksiköiden perustamista, riittävyttä, toimintaa ja sektorien välistä yhteistyötä sekä ryhtyy tarvittaessa toimiin lainsäädännön tarkentamiseksi ja muuttamiseksi.; 4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa kuntouttavan suljetun laitospalvelun vaikuttavuutta ja sen vaikutuksia lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumiseen ja tarvittaessa tarkentaa sääntelyä.; ja 5. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa, että lapsen sivistykselliset oikeudet

turvataan kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana mukaan lukien toisen asteen koulutus.

Pidän esitysluonnoksen lainsäädäntötekniikkaa erikoislaatusena. Esityksestä ei ilmene perusteluja tai syitä valitulle menettelylle. Nyt käsiteltävänä olevassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi kumottavaan lastensuojelulakiin aiemmin esitetyt muutokset ovat eri muodossa (eli alkuperäisessä HE 149/2025 vp muodossaan) kuin edellä mainitussa eduskunnan hallituksen esitykseen antamassa vastauksessa. Esitysluonnoksessa todetaan näistä säännöksistä perusteluissa, että ”pykälä on auki eduskunnassa vireillä olevassa ehdotuksessa HE 149/2025 vp”.

Lisäksi joihinkin aiemmassa hallituksen esityksessä esitettyihin ja sittemmin eduskunnassa (osa muutettuina) hyväksytyihin pykäliin ehdotetaan myös muutoksia tässä hallituksen esityksessä. Näiden pykälien perusteluissa on edellä viitattu maininta sekä selostus nyt ehdotettavista muutoksista. Tällaisia pykäläitä ovat 15 § (s. 116), 67 ja 69 §:t (s. 134–135), 82 § ainoastaan pykälän otsikon muutos (s. 141), 85 § (s. 141), 90 ja 91 § (s. 141-142), 93 § (s.142), 95 § (s. 143), 108 § (s. 144), 122, 123 ja 125 §:t (s. 146).

Jatkovalmistelussa tulee arvioida sitä, miten eduskunnan vastauksessa hyväksytyt säännökset esitettäisiin eduskunnalle annettavassa hallituksen esityksessä. Nähdäkseni vaarana on, että hallituksen esityksestä tulee vaikeaselkoinen ja monimutkainen. Erityisesti pidän ongelmallisena eduskunnan vastauksessa hyväksytyihin säännöksiin nyt ehdotettuja muutoksia. Esityksen vaikeaselkoisuuden ohella on huomioitava se, että eduskunta on vastikään ilmaissut kantansa kyseessä olevaan sääntelyyn.

Valittu sääntelytekniikka vaikeuttaa nähdäkseni myös uuden lapsen erityisestä suojelusta säädettävän lain soveltamista ja tulkintaa. Säännöskohtaisten perustelujen merkitystä on käsitelty Hallituksen esitysten laatimisoheissa. Ohjeiden mukaan perusteluissa ei saa tyytyä pelkästään toistamaan ehdotettua lakitekstiä, vaan niissä on annettava säännösten ehdotetusta sisällöstä lisää tietoa sekä eduskunnalle että lain soveltajalle. Nämä perustelut ovat

merkittävimpiä lain tulkintaa ja soveltamista ohjaavia oikeuslähteitä. Tämän vuoksi on selkeästi selostettava lakiehdotukseen sisältyvien yksittäisten säännösten merkitys, muun muassa se, minkälaista muutosta vallitsevaan oikeustilaan ne merkitsevät. Selostusta on havainnollistettava esimerkein tilanteista, joihin säännöstä sovellettaisiin, ja perusteista, joita säännöstä sovellettaessa voitaisiin ottaa huomioon (mm. esimerkit erityisistä syistä tai kohtuullistamisperusteista). Käytännön soveltamistilanteiden selostamisessa hyötyä voi olla myös lausunnoissa ilmi tuoduista seikoista. Jos säännökseen ehdotettu muutos on lähinnä tekninen tai kielellinen, se on mainittava säännöskohtaisissa perusteluissa.

Kiinnitän huomiota siihen, että uuden lain säännösten ja myös joidenkin yksittäisten pykälien esityöt tulisivat jakautumaan kahteen eri hallituksen esitykseen ja eduskuntakäsittelyyn. Lisäksi osa nykyisen lain pykälistä siirrettäisiin asiasisällöltään vastaavan tai miltei vastaavan sisältöisinä uuteen lakiin. Esitysluonnoksessa on näiden asiasisällöltään vastaavan sisältöisinä pysyvien pykäliden säännöskohtaisissa perusteluissa todettu ainoastaan, mitä voimassa olevan lain pykälää säännös vastaisi. Tällaisessa tilanteessa säännöskohtaisten perustelujen ja muiden lain esitöiden hyödyntäminen uuden lain tulkintaa ja soveltamista ohjaavina oikeuslähteinä hankaloituu. Kun kyseessä on kokonaan uuden lain säätäminen, jossa tavoitteena on ollut muun muassa voimassa olevan lastensuojelulain rakenteen ja sääntelyn selkiyttäminen kokonaisuutena, menettelytapa ei arvioni mukaan ole omiaan edistämään tavoitteen saavuttamista.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Nyt esitetty ratkaisu

Perustelut tiiviisti

Esitys kytkeytyy keskeisiltä osin samanaikaisesti valmistelussa olevaan sosiaalihuollon palveluudistukseen, jonka osana on tarkoitus selkiyttää sosiaalihuollon ja lastensuojelun epäselväksi koettua rajapintaa. Epäselvyys liittyy ennen muuta sosiaalihuoltolain mukaisen erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmän ja lastensuojelun asiakkuuden kriteereiden samankaltaisuuteen. Lisäksi sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa ja lastensuojelun avohuollon tukitoimissa on hyvin samankaltaisia ja osin päällekkäisiä palveluja ja asioiden vireilletuloreittejä on useita.

Nykyisistä avohuollon tukitoimista ehdotettuun lakiin jäisivät nykyistä 35 §:ää vastaava säännös toimeentulon ja asumisen turvaamisesta. Laissa säädettäisiin jatkossa avohuollon työskentelystä, mikä tarkoittaisi lapsen ja häneen perheensä tuen tarpeisiin vastaamista sosiaalityön ja sosiaalihojauksen keinoin. Tämä olisi ensisijainen tuen muoto sosiaalihuoltolakiin ehdotettua vastaavasti. Lastensuojelun asiakkuudessa olevalle lapselle olisi järjestettävä tarvittaessa avohuollon tukitoimena sosiaalihuoltolain 3 luvussa tarkoitettuja sosiaalipalveluja. Ehdotettavassa sosiaalihuoltolain 18 §:ssä tarkoitettua lapsiperhepalvelua olisi järjestettävä lastensuojelun asiakkuudessa olevalle lapselle tarvittaessa erityisen tehostetusti. Lisäksi avohuollon tukitoimena olisi tarvittaessa järjestettävä myös ympärivuorokautista perhekuntoutusta avohuollon sijoituksena kuten tälläkin hetkellä.

Lastensuojelun asiakkuudessa olevan lapsen ja perheen tuen tarpeisiin perustuen avohuollon tukitoimena olisi järjestettävä jatkossakin myös lapsen taloudellista ja muuta tukemista koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa,

läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä.

Nähdäkseni sosiaalihuollon palvelu-uudistuksen tavoite varhaisesta ja oikea-aikaisesta puuttumisesta on asianmukainen. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kuitenkin uudistuksen tehokasta toimeenpanoa. Pidän myös pyrkimystä päällekkäisyyden poistoon, lakien rajapinnan selkeyttämiseen ja kevyempien perustason palvelujen ensisijaisuuteen kannatettavana. Perustason palvelujen ensisijaisuus, vaikuttavuus ja oikea-aikaisuus edellyttää kuitenkin riittäviä ja oikein suunnattuja resursseja.

Eduskunta on myös edellä mainitussa lausumassaan edellyttänyt, että lastensuojelulain kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa valtioneuvosto vahvistaa painopistettä ennaltaehkäiseviin lasta ja perhettä tukeviin palveluihin raskaampien lastensuojelun palvelujen tarpeen vähentämiseksi.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Määritelmäsäännökset sekä lain soveltamisalaa ja suhdetta muuhun lainsäädäntöön koskevat säännökset ovat kannatettavia, samoin vastuuta lapsen hyvinvoinnista ja lastensuojelun keskeisiä periaatteita koskevat säännökset.

Ehdotettu 3 § selkeyttää ensisijaista tuen tarpeeseen vastaamista. Siinä olisi informatiivinen viittaus myös vammaispalvelulakiin, jossa säädetään vammaisille henkilöille järjestettävistä erityispalveluista. Vammaispalvelulaki on kyseessä olevan lain tapaan sosiaalihuollon erityislaki. Säännöksen perusteluissa olisi tarpeellisesta avata lapsen erityisestä suojelusta annettavan lain suhdetta vammaispalvelulakiin, koska myös kahden sosiaalihuollon erityislain rajapinnassa voi ilmetä sovellettavaa lakia sekä tukea ja palveluita koskevia ongelmatilanteita.

Lain soveltamista Ahvenanmaan maakunnassa koskeva ehdotettu 4 § vastaisi perustelujen mukaan sisällöllisesti voimassa olevaa lastensuojelulain 93 a §:n säännöstä.
Jatkovalmistelussa olisi vielä hyvä avata lainsäädäntövalta selkeämmin.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Osana sosiaalihuoltolain uudistusta ehdotetaan yhdistettäväksi nykyiset ilmoituskäytännöt ja vireilletulo siten, että jatkossa kaikki asiakkuudet käynnistyisivät sosiaalihuoltolain mukaisina asiakkuuksina. Lastensuojelulain 5 luvun säännöksiä lastensuojeluilmoituksesta, yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi sekä säännöstä ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksesta ei enää sisällytettäisi ehdotettuun lakiin. Sosiaalihuoltolaissa säädettäisiin jatkossa lastensuojeluilmoituksesta sekä ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksesta.

Lastensuojelun asiakkuuden kynnystä uudistettaisiin niin ikään ja sitä nostettaisiin lähemmäs nykyistä huostaanottokriteeriä (8 §). Tavoitteena on siirtää palvelujärjestelmän painopistettä viimesijaisesta lastensuojelusta varhaisempaan tukeen. Lastensuojelun asiakkuutta ei jatkossa tulisi käynnistää, jos lapsen ja hänen perheensä tuen tarpeisiin voidaan vastata varhaisemman vaiheen tuella ja palveluilla. Lastensuojelun asiakkuus alkaisi jatkossa, kun hyvinvointialueen toimivaltainen sosiaalityöntekijä toteaisi, että lapsen kasvuolosuhteet, lapsen terveys tai kehitys uhkaavat vakavasti vaarantua ja lapsen erityinen suojelun tarve edellyttää tämän lain mukaisia toimenpiteitä. Lisäksi lastensuojelun asiakkuus voisi alkaa myös silloin, jos lapsi tai hänen huoltajansa tai vanhempansa ei ota vastaan sosiaalihuoltolain mukaista tukea tai palveluja lapsen ilmeisestä suojelun tarpeesta huolimatta ja lapsi tarvitsee tämän lain mukaisia toimenpiteitä. Edelleen asiakkuus alkaisi myös silloin, kun ryhdytään kiireellisiin toimiin lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi lapsen asian tultua vireille jatkossa sosiaalihuoltolaissa tarkoitetulla tavalla.

Asiakkuuden päättymisestä säädettäisiin erikseen. Asiakkuus päättyisi, kun hyvinvointialueen

toimivaltainen sosiaalityöntekijä toteaa, että lastensuojelun järjestämiselle ei ole perustetta. Lastensuojelun asiakkuus päättyisi viimeistään silloin, kun lapsi täyttää 18 vuotta.

Pidän kannatettavana täsmennyksenä lastensuojeluasiakkuuden alkamista silloin, kun lapsi tai hänen huoltajansa tai vanhempansa ei ota vastaan sosiaalihuoltolain mukaista tukea tai palveluja lapsen ilmeisestä suojelun tarpeesta huolimatta ja lapsi tarvitsee tämän lain mukaisia toimenpiteitä.

Muilta osin ehdotetuista säännöksistä ei ole lausuttavaa.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ehdotetussa 9 §:ssä säädettäisiin nykyistä sääntelyä vastaavasti, että yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 30 lasta asiakkaanaan. Lisäksi säädettäisiin, että poikkeustilanteissa mainittu asiakasmäärä saadaan tilapäisesti ylittää, jos on välttämätöntä lapsen edun turvaamiseksi. Perustelujen mukaan tällainen poikkeustilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun lapsi on kiireellisten lastensuojelun toimenpiteiden tarpeessa. Myös esimerkiksi silloin, kun perheen lapset eivät mahtuisi yhdelle sosiaalityöntekijälle enimmäisasiakasmäärän takia, mitoitus voitaisiin tilapäisesti ylittää. Enimmäisasiakasmäärän tilapäisen ylittämisen mahdollistaminen lailla olisi perustelujen mukaan tarpeellista, jotta lapsen edun toteutuminen voitaisiin varmistaa nykyistä joustavammin.

Pidän tarpeellisena ja välttämättömänä seurata lain toimeenpanossa sitä, että mahdolliset enimmäisasiakasmäärän ylittämiset ovat tilapäisiä ja että ylittämistä ei käytetä puuttuvien henkilöstöressurssien paikkaamiseen.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ei lausuttavaa

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

Ei lausuttavaa

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Pidän säännösehdotusta kannatettavana. Säännös saattaisi nopeuttaa ja varmistaa lapsen tutkimista, minkä voidaan arvioida olevan lapsen edun mukaista. Säännöksen vaikutuksia ja toimeenpanoa tulee kuitenkin huolellisesti seurata ja valvoa lapsen sekä lapsen huoltajien oikeusturvan kannalta. Mielestäni oikeusturvajärjestely on tässä asianmukainen ja oikeasuuntainen mahdollistaessa hallintotuomioistuinten toiminnan nimenomaan muutoksenhakueliminä.

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti

Lukuun koottaisiin selvyuden vuoksi päätöksentekotoimivaltaa koskevat säännökset. Rajoituksia koskevan päätösvallan osalta viitattaisiin lain 12 lukuun, missä säädettäisiin lapsen erityistä suojelua turvaavista rajoituksista sijaishuollon aikana.

Ehdotetuista säännöksistä ei ole lausuttavaa.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ei lausuttavaa

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

Ehdotetussa 32 §:ssä on asetuksenantovaltuus. Säännöksen mukaan edunvalvojalla olisi oikeus saada korvaus tarpeellisista kuluistaan sekä tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden kohtuullinen palkkio. Kulujen korvaamisesta ja palkkion suuruudesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Perustelujen mukaan säännös ja asetus olisivat uusia. Palkkioiden suuruudesta ja kulujen maksamisesta olisi perusteltua säätää asetuksella, jotta palkkiot määräytyisivät nykyistä yhdenmukaisemmin. Asetuksessa asetettaisiin ensimmäistä kertaa kansallinen kriteeristö palkkion ja kulukorvausten määrille ja niiden perusteille.

Jatkovalmistelussa on vielä varmistuttava siitä, että asetuksenantovaltuus on sopusoinnussa perustuslain 80 §:n kanssa. Lisäksi asetuksenantovaltuutta tulee käsitellä myös säätämisyjärjestysperusteluissa.

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Ei lausuttavaa

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Ehdotetussa 36 §:ssä muutettaisiin hoito- ja kasvatussuunnitelmaa koskevaa sääntelyä siten, että siitä poistettaisiin velvoite tehdä suunnitelma yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Lisäksi hoito- ja kasvatussuunnitelmaa ei enää tarvitsisi toimittaa erikseen lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, vaan se liitettäisiin jatkossa lapsen asiakirjoihin.

Pidän lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän roolin kaventamista hoito- ja kasvatussuunnitelmaa koskien ongelmallisena varsinkin huomioon ottaen, että hoito- ja kasvatussuunnitelma liittyy lapseen sijaishuollossa kohdistettaviin rajoituksiin.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Luvussa 7 säädettäisiin velvollisuudesta ryhtyä avohuollon työskentelyyn ja tukitoimiin, toimeentulon ja asumisen turvaamisesta, avohuollon työskentelystä ja tukitoimista, sijoituksesta avohuollon tukitoimena ja avohuollon sijoituksen käyttämisen yleisistä edellytyksistä.

Ehdotetuista säännöksistä ei ole lausuttavaa.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Perustelujen mukaan muutoksella tavoiteltaisiin sitä, että lapsen huostaanoton tarpeen selvittäminen tai riittävien tukitoimien kartoittaminen tulisi tehdä nykyistä joutuisammin.

Hallinnolliset perusteet tai muut siihen rinnastettavat syyt eivät saa vaikuttaa kiireellisen sijoituksen jatkamiseen, vaan sen tulisi olla tarpeen nimenomaisesti laissa säädetyin perustein.

Kiireellisen sijoituksen jatkamisen perusteena ei voi olla myöskään hyvinvointialueen riittämätön resursointi.

Säännöksellä tavoiteltu joutuisuus edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja. Vaarana on nähdäkseni muun muassa epätäydellisten huostaanottohakemusten tekeminen hallinto-oikeuteen ennen kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen päättymistä, mikäli huostaanoton tarpeen selvittämistä ja riittävien tukitoimien kartoittamista ei resurssien niukkuuden takia ehditä tehdä.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Nykyistä lastensuojelulain 40 §:n säännöstä velvollisuudesta ryhtyä huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen muutettaisiin siten, että säännöksessä todettaisiin, että huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voitaisiin kriteerien täyttymisestä huolimatta ryhtyä vain, jos lapsen ja huoltajan ensisijaisesti tarvitsemat sosiaali- tai terveydenhuollon palvelut ja ehdotetun lain 7 luvussa tarkoitettu avohuollon työskentely ja tukitoimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Edelleen tulisi olla selvitettyä, ettei läheisverkostosijoitus ei ole mahdollinen ja lapsen edun mukainen ja, että sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Huostaanottokriteerit olisivat edelleen samat kuin nykyisessä sääntelyssä eli puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä taikka lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.

Lisäksi huostassapidon lopettamista (57 §) koskien täsmennettäisiin, että jos huostassapito ei enää edistäisi huostaanoton tarkoituksen toteutumista eikä olisi lapsen edun mukainen, laissa säädetty viranhaltija voisi tehdä päätöksen huostassapidon lopettamisesta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian edellyttäen, että lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseen voitaisiin vastata riittävästi tämän lain mukaisella tuella tai muilla sosiaali- ja terveystalveilla.

Pidän avohuollon työskentelyn ja tukitoimien ensisijaisuudesta ja läheisverkoston kartoittamisesta säätämistä kannatettavana. Muutoin säännöksestä ei ole lausuttavaa.

Huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevaa päätöksentekoa (ehdotettu 53 §) ja hakemusta hallinto-oikeudelle (ehdotettu 54 §) koskevat pykälät vastaisivat asiallisesti voimassa olevan lain 43 ja 44 §:ää. Ehdotettuja säännöksiä ei ole perusteltu enemmälti.

Ehdotetun 53 §:n mukaan huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoa koskevan päätöksen tekee 24 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian, jos huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi ei vastusta huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista. Jos lapsen huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa huostaanottoa tai siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista, asian ratkaisee hallinto-oikeus 24 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvän viranhaltijan hakemuksesta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian.

Ehdotetussa 54 §:ssä säädetään asiakirjoista, jotka huostaanottoa ja siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista koskevan 53 §:n 2 momentissa mainitun viranhaltijan hakemuksen hallinto-oikeudelle tulee sisältää. Pykälän mukaan asiakassuunnitelma ja muut mainitut asiakirjat voidaan tarvittaessa toimittaa erikseen, jos niitä ei ole hakemuksen kiireellisyydestä johtuen vielä voitu laatia.

Voimassa olevaa lastensuojelulakia koskevasta hallituksen esityksestä (HE 252/2006 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 58/2006 vp) perustuslakivaliokunta muun muassa totesi, että päätöksillä lapsen huostaanotosta ja sijaishuollosta puututaan merkittäväällä tavalla lapsen ja hänen perheensä perusoikeuksiin. Siksi valiokunnan mukaan olisi Suomen perustuslain 21 §:stä johtuvien oikeusturvavaatimusten näkökulmasta mahdollista säätää toimivalta tahdonvastaista huostaanottoa koskevissa asioissa ehdotetulla tavalla tuomioistuimille, vaikka perustuslaki ei tätä edellytäkään. Kysymys on luonteeltaan kuitenkin sellaisista asioista, joista ensi vaiheessa päättää yleensä hallintoviranomainen. Tuolloisen lastensuojelulain sääntely viranomaisen päätöksen alistamisesta tuomioistuimelle täytti sekin perustuslain 21 §:stä johtuvat vaatimukset. Lisäksi perustuslakivaliokunta totesi, että ehdotus on merkityksellinen myös oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien vaatimusten samoin kuin perustuslain 21 §:n 1 momentin sen säännöksen kannalta, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Ensi asteen päätöksenteon siirtäminen kuntien viranomaisilta maassa (tuolloin) olevalle kahdeksalle hallinto-oikeudelle

edellytti merkittävien lisäresurssien osoittamista hallinto-oikeuksille ja ehdotuksen perusteella ainoaksi muutoksenhakuasteeksi jäävälle korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Muussa tapauksessa voi vaarantua asioiden joutuisa ja samalla moniammatilliseen asiantuntemukseen perustuva sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset täyttävä käsittely. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tuli ottaa nämä näkökohdat vakavasti huomioon ehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta harkitessaan. Edellä mainitusta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (StVM 59/2006 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunta on arvioinut asiaa ja viitannut myös lakivaliokunnan lausuntoon (LaVL 22/2006 vp). Lakivaliokunta arvioi, että (silloiseen) järjestelmään, jossa päätökset tahdonvastaisissa huostaanottoasioissa tekee kunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin, liittyi vakavia puutteita. Se ei ainakaan kaikissa kunnissa taannut riittävällä tavalla lasten ja perheiden oikeusturvaa. Hallituksen esityksessä ehdotetun sääntelyn etuna oli se, että hallinto-oikeus on epäilyksittä riippumaton ja puolueeton päätöksentekoviranomainen. Lakivaliokunta totesi, että ehdotetun sääntelyn haittapuolena on kuitenkin, että se merkitsi huomattavaa muutosta hallinto-oikeuksien toimintaan näissä asioissa. Hallinto-oikeuksien asema ja tehtävä ensiasteen päätöksentekijöinä ja siihen liittyvien väliaikais määräysten antajana olisi täysin toinen kuin mikä se oli tuolloin hallinto-oikeuden toimiessa alistus- ja muutoksenhakuviranomaisena.

Esitän jatkovalmistelussa harkittavaksi, tulisiko huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevaa päätöksentekoa nyt vallitsevissa oloissa muuttaa siten, että ehdotetun 24 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian voisi tehdä huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan päätöksen myös silloin, jos lapsen huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa huostaanottoa tai siihen liittyvää sijaishuoltoon sijoittamista. Tämä merkitsi sitä, että hallinnossa tehtäisiin hallintopäätökset ja tuomioistuimilla olisi niiden tuomioistuinrooli.

Hyvinvointialueet ovat organisaatioina muun muassa voimavaroiltaan ja henkilöstöltään erilaisia kuin aiemmin kunnat sosiaalihuollon järjestäjinä. Verrattuna aiempaan niillä pitäisi olla kuntia paremmat edellytykset tehdä asianmukaisesti päätökset myös huostaanotosta ja

sijaishuoltoon sijoittamisesta. Joka tapauksessa kaikki asiaan liittyvä valmistelu ja pitkälti myös harkinta tulee tehdä viranomaisessa.

Ehdotetusta 54 §:ssä säädetystä hakemuksesta hallinto-oikeudelle näin ollen luovuttaisiin. Huostaanotossa ja sijaishuoltoon sijoittamisessa on kyse edellä mainittujen perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausunnonkin mukaan hallinnollisesta päätöksestä, jonka tekemisen siirtäminen tuomioistuimelle ei käsitykseni mukaan sovellu hallintooikeudellisiin tai hallintolainkäyttöisiin yleisiin periaatteeseen, vaan kysymyksessä on niistä tehty poikkeus. Viranhaltijan hallinnollisesta päätöksestä on valitusoikeus, ja valitusasia kuuluisi hallinto-oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti hallinto-oikeuden käsiteltäväksi.

Viittaan myös eduskunnan edellä mainitussa vastauksessaan hyväksymään lausumaan siitä, että lastensuojelulainsäädäntöä tulisi uudistaa päätöksenteko- ja muutoksenhakujärjestelmän selkeyttämiseksi. Nyt lainsäädäntöä uudistettaessa tähän lausumaan on kiinnitettävä huomiota.

Huostaanotetun lapsen huoltoa koskevaan pykälään (55 §, voimassa olevan lain 45 §) lisättäisiin, että lapsen oikeutta pitää yhteyttä myös muihin kuin hänen sosiaaliseen verkostoonsa kuuluviin henkilöihin voidaan rajoittaa siten kuin 90 ja 91 §:ssä säädetään.

Ehdotetusta säännöksestä ei ole lausuttavaa.

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Luvun nimi ehdotetaan muutettavaksi, jotta se kattaisi kaikki kodin ulkopuoliset sijoitukset. Voimassa olevassa laissa luku on otsikoitu koskemaan ainoastaan sijaishuollossa olevia lapsia, jolloin avohuollon tukitoimena sijoitetut ovat jääneet sääntelyssä epäselvälle alueelle.

Ehdotuksella selkiytettäisiin siten nykytilaa, koska luvun sääntely ulottuu myös avohuollon tukitoimena sijoitettuihin lapsiin.

Ehdotetun 59 §:n mukaan perhehoito on ensisijainen laitoshoidon nähdessä.

Hallituksen esityksessä HE 149/2025 vp ehdotetut 4 a–c §:t siirrettäisiin tähän yhteyteen (67–69 §:t), jolloin lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen merkitystä korostettaisiin huolenpidon käsitteen lisäämisellä. Säännöksiä on eduskunnan hyväksymässä vastauksessa muutettu.

Voimassa olevan lain sijaishuollon valvontaa koskeva luku 13 ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen sisältyneet pykälät sijoitettaisiin uudelleen kohtiin, joihin ne sopivat paremmin asiayhteyksiltään. Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi sijoitushyvinvointialueen toimivaltuuksia sen alueella toimivan sijoituspaikan valvonnassa.

Pidän valvontaa koskevien säännösten täsmentämistä kannatettavana. Muilta osin ehdotetuista säännöksistä ei ole lausuttavaa.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoidon): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Ei lausuttavaa

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Turvahenkilöitä koskeva sääntely (ehdotetut 75–78 §:t) olisi uutta. Säännösten perustelujen

mukaan (75 §) turvahenkilön tulisi olla palvelussuhteessa palveluntuottajaan ja lisäksi viitataan rikoslain 40 luvun 12 §:ään muun kuin virkasuhteisen henkilön rikosoikeudellisen virkavastuun osalta. Turvahenkilöt kuuluisivat lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 §:n soveltamisalan piiriin. Perusteluissa on selostettu myös turvahenkilöiden valvontaa. Ehdotetun 75 §:n 3 ja 4 momentissa säädettäisiin turvahenkilöiden kelpoisuudesta ja perehdytyksestä.

Ehdotetussa 76 §:ssä säädettäisiin turvahenkilön tehtävissä noudatettavista periaatteista sekä toimivaltuuksista. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 6 §:ssä säädettyihin vartioimistehtävissä noudatettaviin yleisiin periaatteisiin. Teknisenä huomiota totean, että pykälän 2 momentin alussa on virhe viittaussäännöksessä, jossa viitataan 74 §:n 2 momenttiin, kun pitäisi viitata 75 §:n 2 momenttiin.

Ehdotetun 76 §:n 2 momentin 1–10 kohdissa säädetään turvahenkilön toimivaltuuksista. Säännöksillä pyritään rajaamaan tarkkaan se, milloin turvahenkilön laajoja toimivaltuuksia voisi käyttää. Kohdissa 1–3 säädetään laitokseen pyrkiviin ulkopuolisiin henkilöihin kohdistuvista toimivaltuuksista. Osa toimivaltuuksista (kohdat 4–9) liittyy tilanteisiin, missä lapsi on poistumassa luvatta tai jo luvatta poistunut laitoksesta. Turvahenkilö ei näissä tilanteissa hoida laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökunnalle tämän lain nojalla tilanteisiin säädettyä tehtävää eikä käytä tilanteisiin hoito- ja kasvatushenkilökunnalle säädettyä toimivaltaa, mutta turvahenkilö voi turvata tilanteita omilla toimivaltuuksillaan. Selvää näin on, että turvahenkilö ei voi lähteä tilanteisiin ilman hoito- ja kasvatushenkilökuntaa.

Ehdotetun 76 §:n 2 momentin 10 kohdan mukaan turvahenkilöllä olisi oikeus tehdä henkilöntarkastus myös muulle kuin 3 ja 9 kohdassa tarkoitettulle henkilölle sekä ottaa tältä pois ihmisen tai omaisuuden vahingoittamiseen soveltuva aine tai esine. Säännöksen ilmaisu ”myös muulle kuin 3 tai 9 kohdassa tarkoitettulle henkilölle” on yleisluontoinen ja epätarkka eikä ilmaisua myöskään perusteluissa tarkemmin avata. Säännös mahdollistaisi kajoamisen määrittelemättömän henkilöpiirin perusoikeuksiin eikä säännös tällaisessa muodossaan täytä

perusoikeusrajoitusten edellyttämiä vaatimuksia. Säännöksen tekstissä tulisi tarkkarajaisesti määritellä sen tarkoittamat henkilöt, eikä sitä voida tässä muodossa säätää.

Ehdotetussa 77 §:n 1 momentissa säädettäisiin turvahenkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön eräiden 76 §:n 2 momentissa säädettävien toimivaltuuksien osalta. Pykälän 3 momentin mukaan voimankäyttövälineiden käyttö ei ole sallittu.

Pykälän säännöskohtaiset perustelut ovat varsin suppeat. Niitä tulisi täydentää selostamalla pykälässä mainittuihin toimivaltuuksiin liittyviä voimankäyttötilanteita ja voimakeinoja. Lisäksi avoimeksi jää, mitä 76 §:n 2 momentin 5–7 kohdissa tarkoitettu ”turvaaminen” tarkoittaa, kun mainittuihin toimivaltuuksiin ei liittyisi oikeutta voimakeinojen käyttöön.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

Perusteluissa todetaan, että ehdotettu 90 § on auki eduskunnassa vireillä olevassa ehdotuksessa HE 149/2025 vp. Pykälään ehdotetaan nyt uutena lisättäväksi mahdollisuus rajoittaa sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta pitää yhteyttä myös sosiaaliseen verkostoonsa kuuluviin henkilöihin, kuten esimerkiksi lapsen kavereihin. Muutoksella tavoitellaan nykytilan selkiyttämistä ja sitä, että yhteydenpidon rajoittaminen myös lapsen kavereihin olisi jatkossa mahdollista lapsen edun sitä vaatiessa.

Kyseessä on lisärajoitustoimenpiteestä säätäminen eduskunnan vastauksessaan (EV 61/2026 vp) hyväksymään säännökseen. Säännöksen perustelut ovat varsin suppeat, ja niitä tulisi täydentää arvioimalla ehdotettua rajoitustoimenpidettä perusoikeuksien rajoittamisen näkökulmasta.

Ehdotettu 93 § on auki eduskunnassa vireillä olevassa ehdotuksessa HE 149/2025 vp. Pykälän 2 momenttiin ehdotettaisiin uutena lisättäväksi välttämättömien voimakeinojen käyttöä henkilöntarkastuksen yhteydessä koskeva säännös, joka mahdollistaisi välttämättömien

voimakeinojen käytön henkilöntarkastuksen toteuttamisen yhteydessä lastensuojelulaitoksessa, jos lapsi vastarintaa tekemällä koettaa välttää henkilöntarkastuksen tekemisen. Säännös selkiyttäisi nykytilaa. Voimakeinojen käyttö olisi sallittua kuitenkin vain lapsen mukana olevia tavaroita sekä päällisin puolin lapsen vaatteita tarkastettaessa. Vaatteiden päällisin puolin tarkastaminen rajaisi voimakeinojen käytön sen tarkastamiseen, mitä lapsella on vaatteiden ja ihon väliin kätkeytyneenä.

Säännöksessä viitattaisiin kiinnipitämistä koskevaan sääntelyyn. Perusteluissa on todettu, että tilanteen käsillä ollessa työntekijän tulee myös arvioida, onko lapsen vastustus sellaista, että tilanteessa tarvittaisiin poliisin toimivaltuuksia. Säännöksessä tarkoitettuja välttämättömiä voimakeinoja ja voimankäyttötilanteita tulisi säännöksen perusteluissa luonnehtia tarkemmin.

Kiinnitän huomiota myös 95 §:ään ehdotettuun lisäykseen voimakeinojen käytöstä, jos lapsi koettaa vastarintaa tekemällä välttää tarkastuksen tekemisen. Pykälä 95 on esityksen mukaan auki eduskunnassa vireillä olevassa ehdotuksessa HE 149/2025 vp. Pykälässä säädetään omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastamisesta ja lähetysten luovuttamatta jättämisestä. Pykälässä viitattaisiin kiinnipitämistä koskevaan sääntelyyn.

Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan samoin kuin pykälän 93 kohdalla, että tilanteen käsillä ollessa työntekijän tulee myös arvioida, onko lapsen vastustus sellaista, että tilanteessa tarvittaisiin poliisin toimivaltuuksia. Myös tässä säännöksessä tarkoitettuja välttämättömiä voimakeinoja ja voimankäyttötilanteita tulisi säännöksen perusteluissa luonnehtia tarkemmin.

Totean 93 ja 95 §:iin ehdotetuista lisäyksistä lisäksi, että kyseessä on voimakeinojen käyttöä koskevan säännöksen lisääminen eduskunnan vastikään vastauksessaan (EV 61/2026 vp) hyväksymiin lapsen perusoikeuksiin puuttuviin säännöksiin. Tämänkin vuoksi voimakeinojen mahdollistamista tulee huolellisesti perustella ja arvioida perusoikeuksien rajoittamista koskevien edellytysten vaatimalla tavalla.

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Ei lausuttavaa

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

Ei lausuttavaa

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

TUVA-koulutuksen rahoituslisäys on kannatettava. Koulukoteihin sijoitettujen lasten peruskoulun jälkeinen opetus ja sivistykselliset oikeudet tulee turvata. Heitä koskee oppivelvollisuus ja TUVA-koulutus sijoituspaikassa on tarpeen varsinkin erityisen huolenpidon jaksolla sekä kuntouttavassa suljetussa laitospalvelussa.

Eduskunta on vastauksessaan EV 61/2026 vp edellyttänyt, että valtioneuvosto varmistaa, että lapsen sivistykselliset oikeudet turvataan kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana mukaan lukien toisen asteen koulutus.

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Ei lausuttavaa

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

Ei lausuttavaa

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Esitysluonnoksen vaikutusarviointia sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksoa tulee merkittävästi täydentää.

Esitysluonnoksessa on hyvin suppea jakso vaikutuksista perus- ja ihmisoikeuksiin. Lisäksi on käsitelty vaikutuksia lastensuojelun asiakkuudessa oleviin lapsiin, vaikutuksia jälkihuoltoon

oikeutettuihin lapsiin ja nuoriin, vaikutuksia lastensuojelun työntekijöihin ja perhehoitajiin, vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon ja kielellisiin oikeuksiin, vaikutuksia työllisyyteen ja vaikutuksia turvallisuuteen.

Vaikka lastensuojelulla pyritään turvaamaan lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun, lastensuojelun toimenpiteet merkitsevät usein myös ankaraa puuttumista lapsen ja hänen perheensä perus- ja ihmisoikeuksiin ja näiden oikeuksien rajoittamista.

Jaksossa tulisi laajemmin käsitellä sekä ehdotusten vaikutuksia lasten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen että ehdotusten perus- ja ihmisoikeuksiin kohdistuvia rajoituksia.

Ehdotetuilla säännöksillä on merkitystä useiden perustuslain perusoikeuksien kannalta, mikä on esityksessä todettukin. Lisäksi ehdotuksia tulisi tarkastella kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden, muun muassa lapsen oikeuksien sopimuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen sekä niiden soveltamiskäytännön kannalta. Käsittelyn pitäisi olla sisällöllistä.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksossa on käsitelty sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapintaan liittyviä muutoksia, huostaanottosäätelyä, voimankäyttöä henkilötarkastuksen yhteydessä, yhteydenpidon rajoitusta lapsen sosiaaliseen verkostoon kuuluviin henkilöihin, lastensuojelun edunvalvontaa ja turvahenkilöitä lastensuojelulaitoksissa ja tuotu esiin näihin liittyvää perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä.

Jaksossa mainitaan (s. 160) kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joita on käsittely luvussa 6.3. Tällaista lukua ei esityksessä kuitenkaan ole. Jaksoa tulisi täydentää selostamalla asiaa koskevat kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja niiden valvontaelinten tulkintakäytäntö sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen sitova ratkaisukäytäntö lastensuojelun ja lastensuojelun suljettujen laitosten osalta. Erityisesti lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan

ihmisoikeussopimuksen määräykset ovat merkittäviä kyseessä olevan lainsäädännön kannalta.

Säännösehdotuksia tulisi arvioida suhteessa edellä mainittuihin kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin.

Jaksossa tulisi erityisesti arvioida ehdotettavaa uutta sääntelyä turvahenkilöistä lastensuojelulaitoksissa sekä voimankäyttöä koskevia toimivaltuuksia ottaen huomioon, että turvahenkilöt ovat uusi henkilöstöryhmä ja että he eivät ole hoito- ja kasvatushenkilöstöä.

Oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä tulisi niin ikään käsitellä seikkaperäisesti.

Säätämisyjärjestyskannanoton mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Esitystä perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämisestä ei ole esitysluonnoksessa.

Hallituksen esityksen saattaminen perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi olisi nähdäkseni perusteltua. Esityksessä perustuslakivaliokunnan lausunnon tarpeellisuudesta tulee käydä ilmi, mistä seikasta tai miltä osin lausunto tarvitaan. Perusteluissa tulisi tuoda esiin, mitkä ovat ne epäselvät perustuslain tulkintakysymykset, joiden vuoksi esityksestä olisi perustuslakivaliokunnan aikaisempi tulkintakäytäntö huomioon ottaen tarpeen saada perustuslakivaliokunnan kannanotto.

27. Vapaamuotoiset huomiot

Ei lausuttavaa

Tolmunen Irma

